



พระราช ผู้ทรงงานเพื่อแผ่นดิน ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้ตั้งแต่ปี 2517 เพื่อชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ เป็นปรัชญาแห่งวิถีชีวิต ที่มีความหลากหลาย สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเป็นอยู่ของชีวิต และสามารถชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมไทย หรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา



การดำเนินการสามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

- เน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์
- มีความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล
- มีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร
- มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน
- เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีสำนึก และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต
- ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา



สมดุล มั่นคง ยั่งยืน

น้ำสู่

มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

มีความรู้รอบคอบ

มีเหตุผล

พอประมาณ

ทางสายกลาง



สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 0 2447 8500 โทรสาร 0 2447 8562



www.rdpb.go.th



พระราชผู้ทรงงานเพื่อแผ่นดิน

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สิ่งแวดล้อม

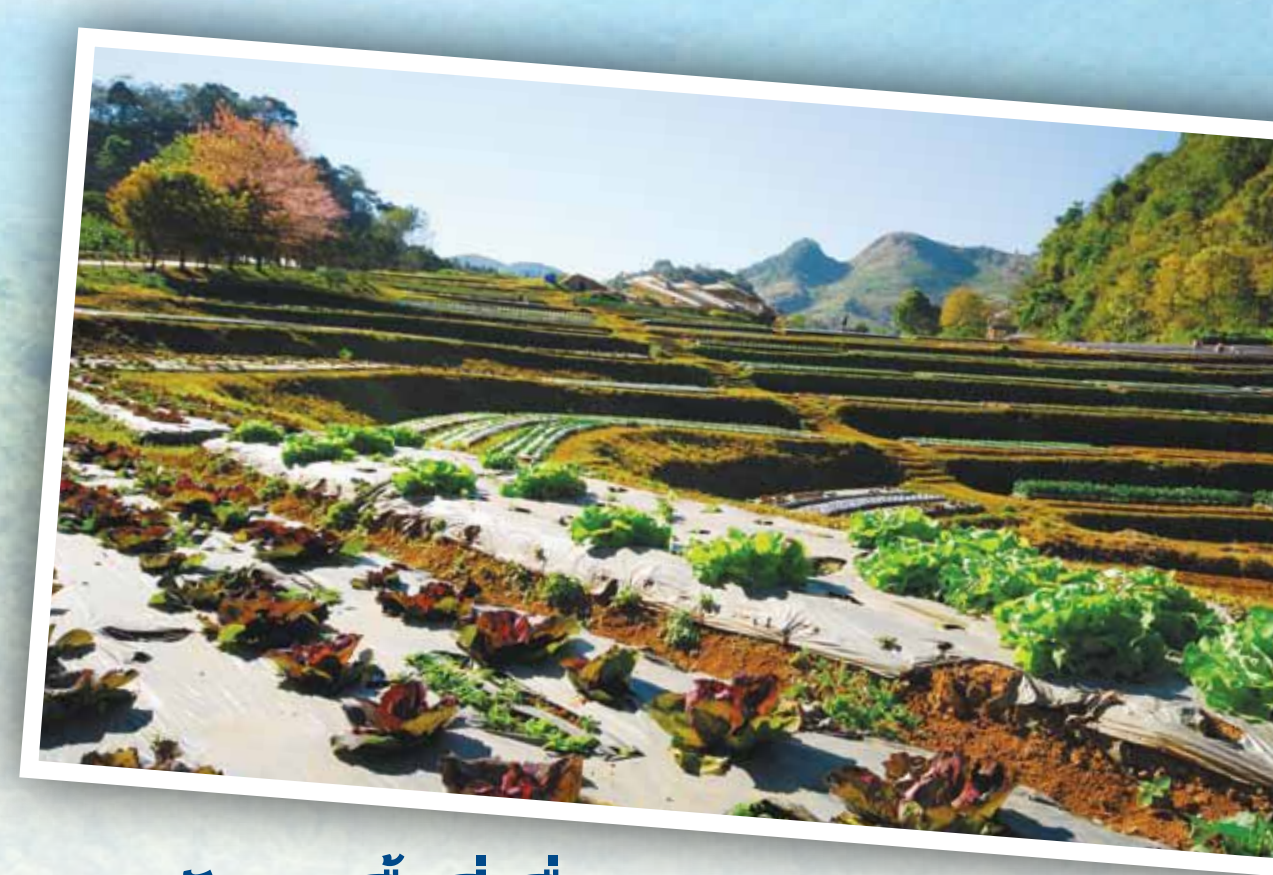
“...อาจมีบางคนเข้าใจว่า ทำไมจึงสนใจเรื่องชลประทานหรือเรื่องป่าไม้ จำได้เมื่ออายุ 10 ขวบ ที่โรงเรียนมิตรุดนหนึ่ง ซึ่งเดี๋ยวนี้ตายไปแล้ว สอนเรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องการอนุรักษ์ดิน แล้วให้เขียนว่าภูเขาต้องมีป่าอย่างนั้น เม็ดฝนลงมาแล้วจะชะดินลงมาเร็ว ทำให้ไหลตามน้ำไป ไปทำความเสียหาย ดินหมดจากภูเขาไหลตามสายน้ำไป ก็เป็นหลักของป่าไม้เรื่องการอนุรักษ์ดินและเป็นหลักของชลประทานที่ว่า ถ้าเราไม่รักษาป่าไม้ข้างบนจะทำให้เดือดร้อน ตลอดตั้งแต่ดินบนภูเขาจะหมดไป กระทั่งการที่จะมีตะกอนลงมาในเขื่อน มีตะกอนลงมาในแม่น้ำ ทำให้น้ำท่วม นี่นะเรียนมาตั้งแต่อายุ 10 ขวบ...”

พระราชดำรัส วันที่ 25 กันยายน 2512



ทรงพัฒนาและฟื้นฟูดิน
- แก่ดินเปรี้ยว ดินพรุ
- หกน้ำแฝก ป้องกันดินพังทลาย
- ปรับปรุงดินให้ดีขึ้น
- ล้างดิน แก้ดินเค็ม

ทรงพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำ
- ฝนหลวง
- แก้มลิง
- อ่างเก็บน้ำเชิงเขา/เขื่อน
- พื้นที่ลุ่มน้ำต่างๆ
- บำบัดน้ำเสีย



ทรงพัฒนาพื้นที่เพื่อการเกษตร
- ทุกษุใหม่ การบริหารจัดการพื้นที่ดิน
และน้ำอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
- บัญชีดิน/บัญชีน้ำ



ทรงพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้
- ปลูกป่าในใจคน
- ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก
- ปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง
- ป่าเปียก (wet fire break) ป้องกันการเกิดไฟป่า
- ฝายชะลอน้ำ (check dam) เพื่อชะลอความแรงของน้ำ
และลดความชุ่มชื้นของผืนดิน



ทรงพัฒนาพลังงานทดแทน
- พลังงานสีเขียว
- พลังงานแสงอาทิตย์
- พลังงานน้ำ
- เอทานอล
- ไบโอดีเซล
- เชื้อเพลิงอัดแท่ง
- แก๊สชีวภาพ

ทรงพัฒนาดิน เพื่อสร้างพื้นที่ทำกิน
ทรงพัฒนาป่า เพื่อสร้างน้ำ
ทรงพัฒนาน้ำ เพื่อสร้างธัญญาหาร
ทรงพัฒนาข้าว ปลา อาหาร เพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิต
ทรงสอนให้รู้จักชีวิตพอเพียง เพื่อประโยชน์สุขของแผ่นดิน



สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 0 2447 8500 โทรสาร 0 2447 8562



www.rdpb.go.th

พระราชผู้ทรงงานเพื่อแผ่นดิน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มิต

สังคม

“...ผู้ที่มุ่งหวังความดี และความเจริญมั่นคงในชีวิตจะต้องไม่ละเลย
การศึกษาความรู้ ที่จะศึกษามี 3 ส่วน คือ ความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการ และ
ความรู้ติดอ่านตามเหตุผลความเป็นจริง อีกประการหนึ่ง จะต้องมีความจริงใจ
และบริสุทธิ์ใจไม่ว่าในงาน ผู้ร่วมงาน หรือในการรักษาระเบียบแบบแผน
ความดีงาม ความถูกต้องทุกอย่าง ประการที่สาม ต้องฝึกฝน
ให้มีความหนักแน่นทั้งภายในใจ ในคำพูด...”

พระราชทานพระราชดำรัส วันที่ 24 มกราคม 2530

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เป็นคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่
การพัฒนาศึกษาของไทย มีพระบรมราโชบายส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงทุกระดับทุกประเภท เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนมีความเข้มแข็ง เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน ดังจะ
เห็นได้จากพระราชดำริ ในการพัฒนาศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนและการส่งเสริมเรื่องการศึกษา
ในรูปของทุนการศึกษา การจัดทำหนังสือสารานุกรมไทยเพื่อใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลด้วยการนำหลัก
ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล การที่ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมประชาชนภูมิภาคต่างๆ จึงทรงพบเห็นความแตกต่างของ
ประชาชนในแต่ละภูมิภาค ดังนั้น การส่งเสริมในเรื่องการศึกษาจึงทรงดำเนินการอย่างต่อเนื่องยาวนาน

การศึกษาในระบบโรงเรียน อาทิ โรงเรียนจิตรลดา โรงเรียนวังไกลกังวล มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนร่มเกล้า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นต้น

การศึกษานอกโรงเรียน อาทิ ศาลารวมใจ โรงเรียนพระดาบส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 เป็นต้น

**โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนจำนวนทั้งสิ้น 56 เล่ม การพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา
ทุนพระราชทานต่างๆ** อาทิ ทุนภูมิพล, ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล, ทุนการศึกษาสงเคราะห์ในมูลนิธิราชประชานุเคราะห์
 เป็นต้น



สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 0 2447 8500 โทรสาร 0 2447 8562



www.rdpb.go.th



พระราชผู้ทรงงานเพื่อแผ่นดิน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มิติเศรษฐกิจ

“...ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การทุ่มเทสร้างเครื่องจักรกลอันก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นใช้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวดเร็วและมากมาย จนอาจถึงขั้น ฝู่มเพื่อย พร้อมกันนั้นก็ทำให้คนว่างงานลงเพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำ เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้นเพราะคนที่ว่างงาน ยากจนลงและผู้ผลิตก็ขาดทุน เพราะสินค้าขายไม่ออก จึงน่าจะต้องดัดแปลง แนวคิด แนวปฏิบัติ ในการส่งเสริมความเจริญด้านอุตสาหกรรมไปบ้าง ให้สมดุลกับด้านอื่นๆ เพื่อความอยู่รอด...”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2518



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ไม่เพียงใช้ในภาคการเกษตรเท่านั้น แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับภาคธุรกิจที่มุ่งแสวงผลกำไรได้ ซึ่งภาคธุรกิจเป็นภาคส่วนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ หากผู้ประกอบการธุรกิจทุกระดับมีความเข้าใจและสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจอย่างถูกต้อง โดยนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี การมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารธุรกิจ นำไปสู่การพัฒนาาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ให้เจริญรุ่งเรือง มีความสมดุลต่อเนื่องและยั่งยืนได้

เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่ 1 “พึ่งตนเอง” เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัว**มีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้** สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการในปัจจัยสี่ของตนเองและครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและใจ

เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่ 2 “พึ่งพิงกัน” เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือ เมื่อมีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้ว **ร่วมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์** เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่ 3 “พึ่งพาอาศัย” เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือ เมื่อกลุ่มหรือองค์กร มีความพอเพียงในระดับที่สองแล้ว ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและบริษัทต่างๆ ทั้งในด้านการลงทุน การผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการ เพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย



สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 0 2447 8500 โทรสาร 0 2447 8562



www.rdpb.go.th



พระราชผู้ทรงงานเพื่อแผ่นดิน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มิติ วัฒนธรรม



“...งานด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม นั้น คือ งานสร้างสรรค์ความเจริญ
ทางปัญญา และทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ ทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้
ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัย
ที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทย ได้สืบไป...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
มหาวิทยาลัยศิลปากร วันที่ 12 ตุลาคม 2513

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยทะนุบำรุงในศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งแสดงความเก่าแก่และความเจริญรุ่งเรือง
ของชนชาติไทย ทรงเป็นนักอนุรักษ์และทรงดำเนินกิจอดิเรกงานของชาติไทย ทรงตระหนักดีว่าอดีต คือรากฐานของปัจจุบันและอนาคต

● **การฟื้นฟูพระราชประเพณีสำคัญ** เช่น พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่พืชพันธุ์
ธัญญาหาร และเพื่อบำรุงขวัญเพิ่มพูนกำลังใจแก่เกษตรกร

● **การประกวดพืชผลและพันธุ์สัตว์ต่างๆ** เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลผลิตทางเกษตร พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผู้แทน
ชาวนาทุกภาคได้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัลการประกวดพันธุ์ข้าว พระราชทานพันธุ์ข้าวให้เป็นเมล็ดข้าวมีขวัญแก่ชาวนาทั่วประเทศ

● **พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค** ซึ่งเป็นการบูรณะและอนุรักษ์มรดกของวัฒนธรรมไทย
ให้คงอยู่คู่บ้านเมืองตลอดไป

● **ทรงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงอื่นๆ** ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ประวัติศาสตร์ไทย สถาปัตยกรรม จิตรกรรม นาฏศิลป์
การดนตรีและศิลปะอื่น ๆ



สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 0 2447 8500 โทรสาร 0 2447 8562



www.rdpb.go.th